

**LES ABELLES 'PENSEN'
A NIVELL DE RUSC, NO
A NIVELL INDIVIDUAL**

David Bueno
i Torrens

Professor i investigador
de genètica de la UB i
divulgador de la ciència

Qüestió de consciència

Fa dues setmanes va tancar el Festival Temporada Alta amb l'espectacle *Jungles*, de Patrice Thibaud, una reflexió sobre l'animalitat dels homes i la humanitat dels animals. "Els humans hem de tenir cura de la natura i el planeta perquè perilleu tots", va dir Thibaud. Una idea que inspira cimeres com la de Durban, però que em fa l'efecte que mai ha arrelat gaire en la ment de la majoria de nosaltres. Probablement per aquest motiu el principal acord de la cimera ha estat posposar els acords importants. A les persones ens agrada dir que la principal característica que ens distingeix de la resta d'animals és la consciència, però potser són les particularitats de la nostra consciència les que precisament ens impedeixen prendre acords globals per a solucionar problemes també globals.

EN GENERAL, HOM DEFINEIX la consciència com la coneixença que un organisme té de la seva pròpia existència, o com la capacitat de conèixer el món que l'envolta en relació amb ell. Des d'un punt de vista antropocèntric, només les persones tenim consciència plena dels nostres actes, i ho demostrarem amb tot un seguit de proves amb altres animals. Per exemple, no hi ha cap animal que es reconegui a ell mateix quan s'observa en una foto, una operació que els nens fan espontàniament des de ben petits.

TANMATEIX, EN UN SENTIT AMPLI i no únicament antropocèntric, potser és una propietat més estesa del que aparentment demostren aquests experiments. Per exemple, els ximpanzés poden trigar hores, dies i àdhuc setmanes per aprendre com resoldre un problema de laboratori, pensat per persones segons la consciència mental pròpia de la nostra espècie, però en tenen prou amb uns segons per aprendre un estatus particular de dominància quan es troben una nova situació social en el seu ambient natural, i ressituar-s'hi en conseqüència. La seva consciència és diferent de la nostra, però tanmateix tenen un cert nivell de consciència individual i grupal, pròpia de la seva espècie.

HOM POT PENSAR QUE AIXÒ ÉS degut al fet que, com les persones, també viuen en grups socials, com molts altres organismes. Les abelles, per exemple, integren constantment la informació de l'entorn i prenen decisions comunitàries per mantenir el bon estat del rusc. El

seu pensament, però, no és individual, sinó que *pensen* a nivell de rusc: es comuniquen entre elles i prenent decisions comunitàries a base de fer operacions lògiques conjuntes, com si formessin part d'un mateix organisme, com les neurones del nostre cervell. I el mateix s'ha observat, per exemple, en bacteris, on s'han identificat més de 50 senyals específics que els permeten generar xarxes capaces de prendre decisions comunitàries, també a partir d'operacions lògiques. Tots aquestes casos comparteixen una mateixa característica: es produeixen entre grups d'organismes que es perceben com a part d'una totalitat, malgrat que en cap cas representin la totalitat de la seva espècie.

QUÈ VULL DIR AMB TOT AIXÒ? Doncs que la nostra consciència, malgrat que pugui ser molt més rica i complexa, no deixa de ser l'hereva evolutiva de les relacions grupals típiques dels primats, i per tant no ens permet pensar com l'espècie global que hem esdevingut; no percebem l'espècie humana com una totalitat, ni tampoc que el medi ambient del planeta funciona com una totalitat de la qual formem part. Sens dubte ho podem entendre de forma racional, però a nivell de consciència, amb tots els aspectes emotius que també l'envolten, el nostre concepte íntim de totalitat segueix sent únicament el petit grup en el qual ens sentim integrats.

El nostre concepte íntim de totalitat segueix sent únicament el petit grup en el qual ens sentim integrats